

İSTİHDAMDA ASGARÎ YAŞLA İLGİLİ

138 SAYILI ILO SÖZLEŞMESİ

Uluslararası Çalışma Bürosu Kabul Tarihi:	6 Haziran 1973
Kanun Tarih ve Sayısı:	23 Ocak 1998 / 4334
Resmi Gazete Yayımlı Tarihi ve Sayısı:	27 Ocak 1998 / 23243
Bakanlar Kurulu Kararı Tarihi ve Sayısı:	5 Mayıs 1998 / 98-11184
Resmi Gazete Yayımlı Tarihi ve Sayısı:	21 Haziran 1998 / 23379

Uluslararası Çalışma Teşkilatı Genel konferansı;

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim Kurulu tarafından Cenevre'de toplantıya çağrılmış ve 6 Haziran 1973 tarihinde düzenlediği 58 inci oturumunda;

Oturum gündeminin dördüncü maddesini oluşturan istihdama kabulde asgari yaş konusunda yapılan bazı önerileri kabule karar vererek,

1919 tarihli asgari yaş (sanayi) sözleşmesi, 1920 tarihli Asgari Yaş (denizcilik) Sözleşmesi, 1921 tarihli Asgari Yaş (Tarım) Sözleşmesi, 1921 tarihli Asgari Yaş (Trimci ve Ateşçiler) Sözleşmesi, 1932 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı işler) Sözleşmesi, 1936 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) Sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi.) Sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı işler) Sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1959 tarihli Asgari Yaş (Balıkçılık) Sözleşmesi ve 1965 tarihli Asgari Yaş (Yeraltı Maden işleri) Sözleşmesi hükümlerini not ederek,

Çocukların çalıştırılmasına tamamen son vermek amacıyla, sınırlı sayıdaki ekonomik sektöre uygulanabilen ve zamanla mevcutların yerine geçecek bir genel belge oluşturulması zamanının geldiğini mülâhaza ederek ve,

Bu önerilerin bir uluslararası Sözleşme haline getirilmesini kararlaştırarak,

Bin dokuz yüz yetmiş üç yılı Haziran ayının iş bu yirmialtıncı günü asgari yaş sözleşmesi 1973 olarak adlandırılabilir aşağıdaki sözleşmeyi kabul etmiştir.

MADDE 1

Bu sözleşmenin kendisi için yürürlükte olduğu her üye, çocuk işçiliğini etkin bir şekilde ortadan kaldırmayı ve istihdama ve çalışmaya kabul için asgari yaşın giderek gençlerin fiziksel ve zihinsel yönden tam olarak gelişmelerine olanak tanıyacak bir düzeye yükseltilmesini sağlayan ulusal bir politika takip etmeyi kabul eder.

MADDE 2

Bu sözleşmeyi onaylayan her üye, onay belgesine ekleyeceği bir açıklamayla ile kendi ülkesinde ve kendi ülkesinde kayıtlı bulunan ulaşım araçlarında istihdama veya çalışmaya kabul için asgari yaş sınırını belirleyecektir; bu sözleşmenin 4 üncü ve 8 inci maddeleri saklı kalmak üzere, hiç bir kimse bu yaşın altında herhangi bir meslekte istihdama ve çalışmaya kabul edilmeyecektir.

Bu sözleşmeyi onaylayan her üye, daha önce belirlemiş olduğu asgari yaştan daha yüksek bir asgari yaş belirlendiğini sonradan yapacağı yeni açıklamalarla Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü'ne bildirebilir.

Bu maddenin 1 inci fıkrasına göre belirlenen asgari yaş sınırı, zorunlu öğrenim yaşının bittiği yaşın, altında ve her halükarda 15 yaşın altında olmayacaktır.

Ekonomisi ve eğitim olanakları yeterince gelişmemiş olan, her üye bu maddenin 3. fıkrası hükümlerini dikkate almaksızın varsa ilgili iş veren ve işçi örgütlerinin görüşünü aldıktan sonra, asgari yaşı başlangıçta 14 olarak belirleyebilir.

Bir önceki fıkra gereğince asgari yaşı 14 olarak belirleyen her üye, bu sözleşmenin uygulanmasına ilişkin olarak Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22. maddesine göre sunacağı raporlarda;

bu belirlemenin gerekçelerinin devam ettiğine veya

belirli bir tarihten sonra söz konusu hükümlerden yararlanma hakkından yaz geçtiğine, ilişkin bir açıklamaya yer verecektir.

MADDE 3

Doğası veya yapıldığı koşullar bakımından genç kişilerin sağlığını, güvenliğini veya ahlakını tehlikeye düşürebilecek her türlü istihdam veya çalışmaya kabul için asgari yaş 18'in altında olmayacaktır.

Bu maddenin 1. fıkrasının uygulandığı istihdam veya çalışma türleri varsa işveren ve işçi örgütlerine danışıldıktan sonra ulusal mevzuat yahut makamca belirlenecektir.

Ulusal mevzuat yahut yetkili makam bu maddenin 1. fıkrası hükümlerine bakılmaksızın, varsa işveren ve işçi örgütlerine danışarak, söz konusu genç kişilerin sağlığı, güvenliğinin ve ahlakının tam olarak güvenceye alınması ve genç kişilerin ilgili faaliyet dalında yeterli özel öğrenim veya mesleki eğitim görmeleri koşuluyla 16 yaşından itibaren istihdamlarına veya çalışmalarına izin verebilir.

MADDE 4

Yetkili makam gerektiğinde, varsa ilgili işveren ve işçi örgütlerine danıştıktan sonra özel ve önemli uygulama sorunlarının çıktığı sınırlı istihdam ve çalışma kategorilerini bu sözleşmenin uygulama alanı dışında tutabilir.

Bu sözleşmeyi onaylayan her üye, Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22. maddesi gereğince sözleşmenin uygulanmasıyla ilgili olarak vereceği ilk raporda bu maddenin 1. fıkrasına göre uygulama alanı dışında bırakılan kategorilerin listesini kapsam dışı bırakma nedenlerini de belirterek açıklayacak ve müteakip raporlarında kapsam dışı tutulan bu kategorilerle ilgili mevzuatın durumu ile sözleşmeye bu kategorileri kapsama alması bakımından ne ölçüde işlerlik kazandırıldığı veya kazandırılmasının öngörüldüğü hususlarında bilgi verecektir.

Bu sözleşmenin 3. maddesinin kapsadığı istihdam veya çalışma, bu maddeye dayanılarak sözleşme kapsamı dışında bırakılmayacaktır.

MADDE 5

Ekonomisi ve idari yapısı yeterince gelişmemiş bir üye bu sözleşmenin uygulama alanını, varsa ilgili işçi ve işveren örgütlerine danışarak başlangıç aşamasında sınırlayabilir.

Bu maddenin 1. fıkrası hükmünden yararlanan her üye, onay belgesine ekleyeceği beyanda sözleşme hükümlerinin uygulanacağı işyerlerini ya da ekonomik faaliyet dallarını belirtecektir.

Bu sözleşme hükümleri her halükarda aşağıda kayıtlı işler bakımından uygulanacaktır: madencilik ve maden çıkarımı; imalat; inşaat; elektrik, gaz ve su; temizlik hizmetleri; ulaştırma, depolama ve haberleşme; düzenli olarak ücretli işçi istihdam etmeyen ve yerel tüketim amacıyla üretim yapan küçük ölçekli aile işletmeleri dışında kalan ticari amaçlı üretimde bulunan diğer tarım işletmeleri ve plantasyonlar.

Sözleşmenin uygulama kapsamını bu madde uyarınca sınırlamış olan üyeler,

Uluslararası Çalışma Örgütü Anayasası'nın 22. maddesi uyarınca düzenleyecekleri raporlarda, sözleşmenin uygulanma kapsamı dışında bırakılan faaliyet dallarında çocukların ve gençlerin çalışmaları yada istihdamlarına ilişkin genel durumu ve sözleşme hükümlerinin uygulama alanının genişletilmesi doğrultusunda kaydedilen gelişmeleri bildirecekler

Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderecekleri resmi bir beyan ile uygulama kapsamını her zaman genişletebileceklerdir.

MADDE 6

Bu sözleşme, çocuklar ve gençler tarafından genel, mesleki ve teknik eğitim için okullarda ve diğer eğitim kuruluşlarında yapılan işlere veya yetkili makamın varsa ilgili işçi ve işveren örgütlerine danışarak belirlediği koşullara göre işyerlerinde en az 14 yaşındaki kişilerin yaptıkları ve

Esas olarak bir okul yada bir eğitim kuruluşunun sorumlu bulunduğu bir eğitim veya öğretim kursunun,

Yetkili makam tarafından onaylanmış olup büyük ölçüde veya tamamen bir işyerinde yürütülen bir eğitim programının veya

Eğitim veya meslek seğimini kolaylaştırmak amacıyla hazırlanmış bir yönlendirme ya da rehberlik programının

ayrılmaz paręası olan işlere uygulanmaz.

MADDE 7

Ulusal mevzuat 13-15 arası yaşlardaki kişilerin,

Sağlıklarına veya gelişmelerine zarar vermesi ihtimali bulunmayan ve

Okula devamlarını, yetkili makamın onayladığı mesleğe yöneltme veya mesleki eğitim programlarına katılmalarını veya derslerden yararlanmalarını engellemek koşuluyla hafif işlerde ęalıřmalarına veya istihdamlarına izin verilebilir.

Ulusal mevzuat en az 15 yaşında olmakla birlikte henüz zorunlu öğrenimlerini tamamlamamış olan kişilerin bu maddenin 1. fıkrasının a ve b paragraflarında belirtilen koşullara uygun işlerde ęalıřmalarına veya istihdamlarına da izin verilebilir.

Yetkili makam bu maddenin 1. ve 2. fıkralarına uygun olarak istihdama veya ęalıřmaya izin verebilecek faaliyetlerin neler olduğuna karar verecek ve bu ęalıřma veya istihdamın koşulları ile ęalıřma sürelerini belirleyecektir.

Bu maddenin 1. ve 2. fıkraları dikkate alınmaksızın 2. maddenin 4. fıkrasının hükümlerinden yararlanmakta olan bir ye bu durum devam ettiği sürece bu maddenin 1. fıkrasındaki 13 ve 15 yaşları 12 ve 14 ile, 2. fıkradaki 15 yaşı 14 ile değiştirebilir.

MADDE 8

Yetkili makam, varsa ilgili işçi ve işveren örgütlerine danıştıktan sonra, Sözleşmenin 2 nci maddesinin öngördüğü ęalıřma ya da istihdam yasaklarına sanatsal faaliyetlere katılma gibi amağlar için münferit ęalıřma izinleri vermek suretiyle istisnalar getirebilir.

Bu Şekilde verilecek izinler, ęalıřma ya da istihdamın koşullarını belirleyecek, süresini sınırlayacaktır.

MADDE 9

Yetkili makam, bu sözleşme hükümlerinin etkin bir biçimde uygulamasını sağlamak için uygun cezai hükümleri de dahil gerekli tüm önlemleri alacaktır.

Ulusal mevzuat veya yetkili makam, sözleşmenin uygulanmasına ilişkin hükümlere uyulmasından sorumlu kişileri tanımlayacaktır.

Ulusal mevzuat veya yetkili makam, işverenin muhafaza edeceği ve hazır bulunduracağı kayıt defteri veya diğer belgeleri tanımlayacaktır. Bu kayıt defteri veya belgelerin işverenin istihdam ettiği ya da kendisi için çalışan ve yaşları 18 den küçük olan kişilerin adları ile, mümkün olduğu hallerde usulünce onaylanmış doğum tarihlerini veya yaşlarını içermesi gerekir.

MADDE 10

Bu sözleşme 1919 tarihli Asgari Yaş Sanayi Sözleşmesi, 1920 tarihli (Denizcilik) Sözleşmesini, 1921 tarihli Asgari Yaş (Tarım) Sözleşmesini, 1921 Tarihli Asgari Yaş (Trimci ve Ateşçiler) Sözleşmesini, 1932 tarihli Asgari Yaş (Sanayi Dışı İşler) Sözleşmesi, 1936 tarihli Asgari Yaş Denizcilik Sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş Sanayi Sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1937 tarihli Asgari Yaş Sanayi Dışı İşler Sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1959 tarihli Asgari Yaş (balıkçılık) Sözleşmesini ve 1965 tarihli Asgari Yaş (Yeraltı Maden İşleri) Sözleşmesini bu maddede ön görülen koşullar dahilinde tadil eder.

Bu Sözleşmenin yürürlüğe girmesi 1936 tarihli asgari yaş (denizcilik) sözleşmesini (Düzeltilmiş), 1937 tarihli asgari yaş (sanayi) sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1937 tarihli asgari yaş (sanayi dışı işler) sözleşmesi (Düzeltilmiş), 1959 tarihli asgari yaş (balıkçılık) sözleşmesi ya da 1965 tarihli asgari yaş (Yeraltı Maden işleri) sözleşmesini başka onaylara kapatmaz.

1919 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) Sözleşmesine, 1920 tarihli Denizcilik Sözleşmesine, 1921 tarihli Asgari Yaş (Tarım) Sözleşmesi ve 1921 tarihli Asgari Yaş (Trimci ve Ateşçiler) Sözleşmesine taraf bütün ülkeler, bu sözleşmelerin onaya kapatılmasına, bu sözleşmeyi onaylamak suretiyle veya Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü'ne iletecekleri bir

beyan ile muvafakat ettiklerinde bu sözleşmeler başka onaylara kapanırlar.

İş bu sözleşme yükümlülüklerinin,

1937 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) sözleşmesine (Düzeltilmiş) taraf olan bir üye ülke tarafından kabul edilmesi ve bu sözleşmenin 2. maddesi uyarınca 15 yaştan az olmayan bir asgari yaş belirlenmesi halinde anılan sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkar.

1932 tarihli Asgari Yaş (sanayi dışı işler) Sözleşmesinde tanımlandığı şekilde sanayi dışı istihdama ilişkin olarak anılan sözleşmeye taraf bir üye ülke tarafından kabul edilmesi halinde o sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkar.

1937 tarihli Asgari Yaş (sanayi dışı işler) sözleşmesinde (Düzeltilmiş) tanımlandığı şekilde sanayi dışı istihdama ilişkin olarak anılan sözleşmeye taraf bir üye ülke tarafından kabul edilmesi ve işbu sözleşmenin 2. maddesi uyarınca 15 yaştan az olmayan bir asgari yaş belirlenmesi halinde o sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkar.

Deniz işlerinde istihdam bakımından 1936 tarihli Asgari Yaş (Denizcilik) sözleşmesine (Düzeltilmiş) taraf bir üye ülke tarafından kabul edilmesi ve işbu sözleşmenin 2. maddesi uyarınca 15 yaştan az olmayan bir asgari yaş belirlenmesi ya da üye ülkenin bu sözleşmenin 3. maddesini deniz işlerindeki istihdama uygulandığını belirtmesi halinde o sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkar.

Deniz balıkçılığında istihdama ilişkin olarak 1959 tarihli Asgari Yaş (Balıkçılık) sözleşmesine taraf bir üye ülke tarafından kabul edilmesi ve sözleşmenin 2. maddesi uyarınca 15 yaştan az olmayan bir asgari yaş belirlenmesi ya da üye ülkenin bu sözleşmenin 3. maddesini deniz balıkçılığına istihdama uygulandığını belirtmesi halinde o sözleşme kendiliğinden derhal yürürlükten kalkar.

1965 tarihli asgari yaş (Yeraltı Maden işleri) sözleşmesine taraf bir üye ülke tarafından kabul edilmesi ve o Sözleşme uyarınca belirlenen yaştan daha az olmayan bir asgari yaşın bu Sözleşmenin 2. maddesi uyarınca belirlenmesi ya da üye ülkenin işbu sözleşmenin 3. maddesi gereğince bu yaş sınırının yeraltı maden ocaklarında istihdama da uygulandığını belirtmesi halinde anılan sözleşme bu sözleşmenin yürürlüğe girmesiyle kendiliğinden ve derhal

yürürlükten kalkar.

Bu sözleşme yükümlülüklerinin kabulü, sözleşmenin yürürlüğe girmesi halinde ve yürürlüğe girdiği tarihte,

12. Maddesi uyarınca 1919 tarihli Asgari Yaş (Sanayi) sözleşmesinin yürürlükten kalkmasını

9. maddesi uyarınca tarıma ilişkin olarak 1921 tarihli Asgari Yaş (tarım) Sözleşmesinin yürürlükten kalkmasını,

Deniz işlerinde istihdama ilişkin olarak 10. maddesi uyarınca 1920 tarih Asgari Yaş (Denizcilik) sözleşmesinin ve 12. maddesi uyarınca 1921 tarihli asgari yaş (Trimci ve Ateşçiler) sözleşmesinin yürürlükten kalkmasını gerektirir.

MADDE 11

Bu sözleşmenin kesin onama belgeleri Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne gönderilir ve onun tarafından kaydedilir.

MADDE 12

Bu sözleşme, ancak onay belgeleri Genel müdür tarafından kaydedilmiş olan Uluslararası Çalışma Örgütü üyelerini bağlar.

Bu sözleşme iki üyenin onama belgesi Genel Müdür tarafından kaydedildiği tarihten 12 ay sonra yürürlüğe girer.

Bu sözleşme, onu onayan her üye için onama belgesi kaydedildiği tarihten 12 ay sonra yürürlüğe girer.

MADDE 13

Bu sözleşmeyi onayan her üye, ilk yürürlüğe girdiği tarihinden itibaren on yıllık bir süre sonunda, Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürüne göndereceği ve bu Müdürün kaydedeceği bir belge ile feshedebilir. Fesih kayıl tarihinden ancak bir yıl sonra geçerli olacaktır.

Bu sözleşmeyi onaylamış olup da, onu bundan önceki fıkrada sözü edilen on yıllık sürenin bitiminden itibaren bir yıl süresin bu madde gereğince feshetmek seçeneğini kullanmayan her üye yeniden on yıllık süre için bağlanmış olur ve bundan sonra bu sözleşmeyi, her on yıllık devre bitince, bu maddenin içerdiği koşullar içinde feshedebilir.

MADDE 14

Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, Örgüt üyeleri tarafından kendisine bildirilen, bütün onama ve fesihlerin kaydedildiğini Uluslararası Çalışma Örgütü'nün bütün üyelerine duyurur.

Genel Müdür, kendisine gönderilen sözleşmenin ikinci onama belgesinin kaydedildiğini örgüt üyelerine duyururken bu sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarih hakkında örgüt üyelerinin dikkatini çeker.

MADDE 15

Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü, yukarıdaki maddeler gereğince, kaydetmiş olduğu bütün onama beyan ve fesihlere ilişkin tam bilgileri, Birleşmiş Milletler Antlaşmasınının 102 nci maddesi uyarınca kaydedilmek üzere, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine ulaştıracaktır.

MADDE 16

Uluslararası Çalışma Bürosu Yönetim kurulu gerekli gördüğü zaman bu Sözleşmenin, uygulanması hakkında bir raporu Genel Konferansa sunar ve onun tamamen veya kısmen değiştirilmesi konusunun konferans gündemine alınması gereği hakkında karar verir.

MADDE 17

Konferansın bu Sözleşmeyi tamamen veya kısmen değiştiren yeni bir sözleşme kabul etmesi halinde ve yeni sözleşme aksini ön görmediği takdirde:

Değiştirici yeni sözleşmenin bir üye tarafından onanması durumu, yukarıdaki 16 ıncı madde dikkate alınmaksızın ve değiştirici yeni sözleşme yürürlüğe girmiş olmak kayıt ve şartı ile, bu

sözleşmenin derhal ve kendiliğinden feshini gerektirir.

Değiştirici yeni sözleşmenin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren bu sözleşme üyelerin onamasına artık açık bulundurulamaz.

Bu sözleşme, onu onayıp da değiştirici sözleşmeyi onamamış bulunan üyeler için, herhalde şimdiki şekil ve içeriğiyle geçerli olmakta devam eder.

MADDE 18

Bu sözleşmenin Fransızca ve İngilizce metinleri aynı derecede muteberdir.